

PERSPECTIEF OP OPVANG VLUCHTELINGEN

Gemeente Staphorst, 2024

Inhoud

Samenvatting & leeswijzer 2
1. Inleiding 3
2. Lokale uitgangspunten 4
3. Oekraïense Ontheemden 7
4. Statushouders 10
5. Asielzoekers 13
6. Het sociale domein 15
Bijlage 1. Programmateam Vluchtelingen 17
Bijlage 2. Taakstelling statushouders 2024 18
Bijlage 3. Aanleiding Spreidingswet 2022 18

Samenvatting & leeswijzer

Deze perspectiefnota beschrijft de opgaven die de gemeente Staphorst de komende jaren heeft op het terrein van vluchtelingen en de wijze waarop de gemeente deze opgaven wil invullen.
In die zin is dit ook een handelingskader.

Na de inleiding beschrijven we eerst de 5 uitgangspunten die de gemeente hanteert:

1. We vullen de opgaven in op een manier die past bij Staphorst, waar mogelijk in eigen beheer
2. We informeren en betrekken inwoners, volgens de aanpak die we dit jaar hebben ontwikkeld
3. De visie is: Samen Meedoen
4. We willen voldoen aan onze wettelijke verplichtingen
5. We werken samen met de gemeenten in de regio

Voor het onderzoeken en ontwikkelen van nieuwe locaties hebben we een aanpak ontwikkeld in een 4-fasenmodel: van inventarisatie naar verkenning, naar besluitvorming en tot slot uitwerking. Inwoners worden in de verkenningsfase zo snel mogelijk geïnformeerd en betrokken – volgens de principes betrouwbaar, transparant, tijdig, benaderbaar en in verbinding.

Op de inspanningsverplichting voor de **opvang** van **Oekraïners**, komen we per januari aanstaande 47 plekken tekort. Daarbij kent de huidige locatie een aantal knel- en aandachtpunten, zoals ontoereikende nutsvoorzieningen en zorgen over zowel verkeersveiligheid als bereikbaarheid. Om deze reden zullen we onderzoeken of en zo ja waar we een tweede locatie moeten realiseren. Ook gaat de gemeente Staphorst zich voorbereiden op een mogelijk langer verblijf van Oekraïners als de oorlog aanhoudt.

De taakstelling[1] voor de **huisvesting** van **statushouders** halen we dit jaar via de Tussenvoorziening in voormalig hotel Waanders die we in april ’23 in gebruik namen. Door het gebrek aan sociale huurwoningen staat de taakstelling voor de komende jaren echter toenemend onder druk. We zetten in op het actieprogramma Wonen, waarbij we in het toewijzen van woningen nadrukkelijk oog hebben voor een goede mix van doelgroepen in buurten. Verder bekijken we of we de inzet van de Tussenvoorziening kunnen verlengen. Tot slot willen we binnen deze taakstelling de mogelijkheden onderzoeken van kleinschalige opvang van gevluchte jongeren (zogeheten amv’s). Op dit vlak lopen we achter op onze taakstelling.

Asielopvang hebben we niet eerder gerealiseerd in onze gemeente. Om invulling te geven aan de taakstelling hebben we dit voorjaar forse inzet gepleegd op de verkenning van een locatie aan de Schansweg. Helaas is het niet gelukt om daar tot de ontwikkeling van opvang te komen. Hiermee is veel tijd verloren gegaan. We slagen er nu niet (meer) in om te voldoen aan de afspraken die we in de regio gemaakt hebben om dit najaar met harde toezeggingen over aantallen plekken te komen. We inventariseren nu verdere mogelijke locaties, niet in het minst vanuit een gevoelde verantwoordelijkheid naar en solidariteit met de andere gemeenten in onze regio. We willen net als zij aan deze opgave bijdragen. Daarvoor staat ons nog wat te doen.

---

[1] Dit is een taakstelling, zoals ook geldt voor de opgave voor asiel. Dat wil zeggen dat deze kan worden afgedwongen. Dat geldt niet bij de inspanningsverplichting voor de opvang van Oekraïners. Hierbij is geen wettelijke dwang van toepassing, maar wel de door ons gevoelde noodzaak van solidariteit met andere gemeenten.

1. Inleiding

Alle gemeenten in Nederland staan voor de opgave vluchtelingen op te vangen en op te nemen. Betrof dit eerder asielzoekers en statushouders, sinds begin 2022 betreft dit ook Oekraïense vluchtelingen. De Russische inval in Oekraïne betekent een plotselinge en forse toename van het aantal mensen dat een veilig heenkomen zoekt in Nederland. Vanaf het moment dat de oorlog uitbrak zijn overal in het land in razendsnel tempo opvangplekken voor Oekraïners gerealiseerd. Ondertussen liep de opvang van asielzoekers in de zomer van 2022 vast, onder meer door een tekort aan opvangplekken. Ook stokt de doorstroom van statushouders naar woningen al geruime tijd, onder meer door een tekort aan (sociale huur-) woningen. Om de situatie te verbeteren en de opvangketen efficiënter te maken, werd in augustus 2022 een bestuursakkoord gesloten. Dit akkoord werd bereikt tussen het Rijk, het veiligheidsberaad en de gemeenten. Een belangrijk onderdeel van dit bestuursakkoord was de invoering van de Spreidingswet, die sinds 1 februari 2024 van kracht is. Deze wet beoogt de opvang van asielzoekers over het land te verdelen, waarbij in principe iedere gemeente een evenredig aandeel levert.

Perspectief op de opvang van vluchtelingen

Met de aanhoudende oorlog in Oekraïne en oorlogen en geweld elders zoals in Israël, Syrië, Jemen en Afghanistan, blijft het vluchtelingenvraagstuk een onderwerp dat nationaal, regionaal en lokaal aandacht en inspanning vraagt. In januari 2024 is in de Regionale Regietafel Vluchtelingen IJsselland besloten dat iedere gemeente een perspectiefnota tot 2027 opstelt, waarin zij aangeeft hoe zij de opgaven op dit gebied in zal vullen. Het gaat dan om de gemeentelijke plannen ten aanzien van Oekraïense ontheemden onder de Tijdelijke Wet opvang, statushouders volgens de Wet Inburgering en asielzoekers volgens de Asielwet. De gezamenlijke gemeentelijke nota's gaan vanuit de regio naar de Provincie. Zo is er provinciaal, regionaal en lokaal duidelijkheid en richting voor de opvang en integratie van vluchtelingen.

2. Lokale uitgangspunten

Hoewel er niet eerder een perspectiefnota over de opvang en integratie van vluchtelingen is verschenen, starten we in Staphorst natuurlijk niet vanaf 'nul'. In de afgelopen jaren hebben we ervaring opgedaan met het opvangen van Oekraïners, het huisvesten van statushouders en hebben we de mogelijkheid van asielopvang op 1 locatie verkend. In al deze processen hebben we kennis en ervaring opgedaan en onze visie & aanpak (door)ontwikkeld.

Zo zijn we tot onderstaande uitgangspunten en het 4-fasenmodel gekomen. Communicatie neemt daarin een belangrijke rol in. We realiseren ons dat het onderwerp vaak veel en heel diverse reacties oproept in de samenleving. We willen naast onze inwoners staan en daadwerkelijk in gesprek zijn met hen, om de diversiteit aan meningen, inzichten en zorgen die er over dit onderwerp leven echt te kunnen beluisteren en bespreken. Een van de lessen die we hebben geleerd is dat grootschalige bijeenkomsten dat niet brengen. We hebben daarom een andere aanpak ontwikkeld om in verbinding te zijn met de inwoners, zoals verwoord in uitgangspunt 2 en het 4-fasenmodel.

Uitgangspunt 1: We realiseren onze opgaven op een manier die past bij onze gemeente.
We willen maatwerk hanteren om bij het invullen van onze opgaven aan te sluiten bij wat bij Staphorst past. Belangrijke sterkten van onze dorpen zijn het omzien naar elkaar, eigen identiteit en saamhorigheid, samen de handen uit de mouwen steken, ondernemerschap, oplossingen bedenken en uitvoeren. We willen bij deze kenmerken aansluiten in het realiseren van deze opgaven – samen met onze inwoners. We hechten er waarde aan dat we open en oprecht met elkaar communiceren, ook - of misschien juist - als zaken gevoelig liggen.

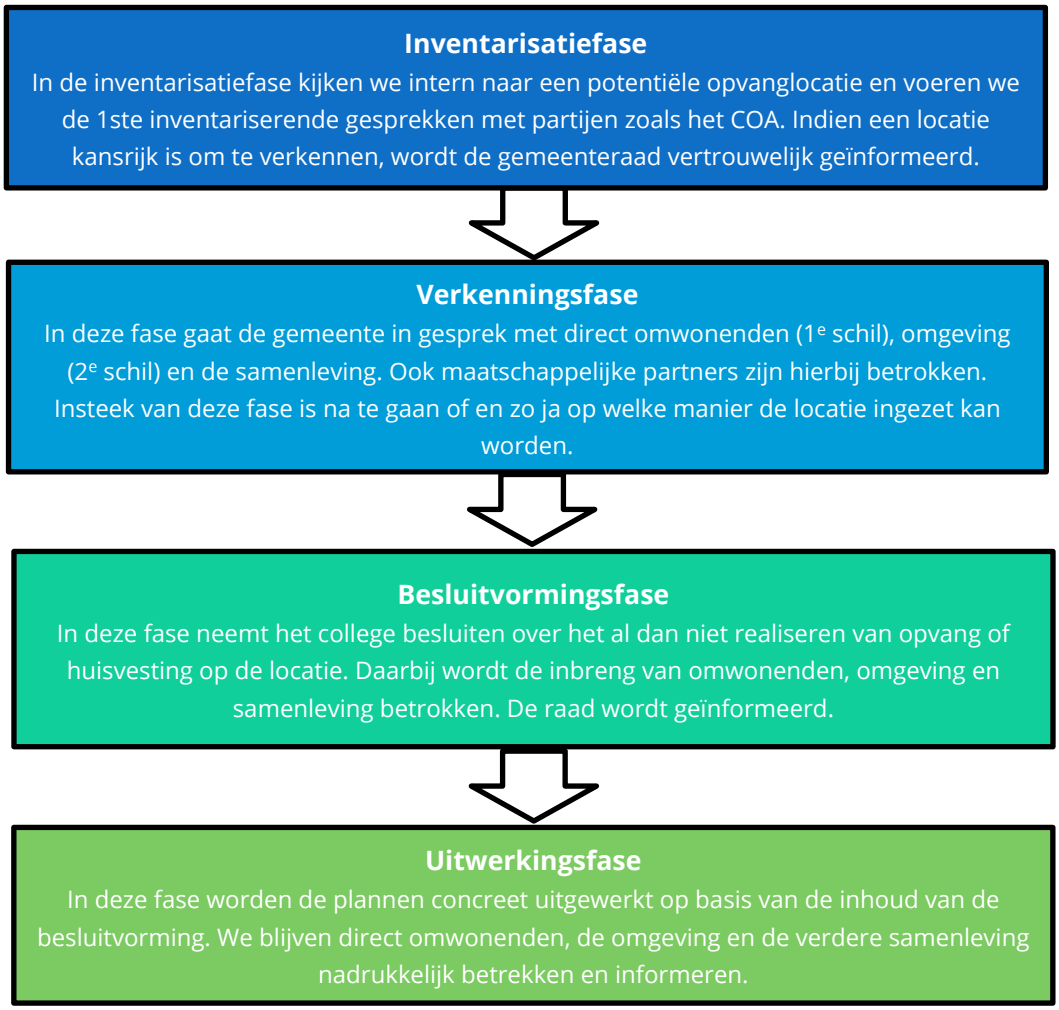
Passend bij Staphorst willen wij de werkzaamheden rond al onze (toekomstige) opvanglocaties zo veel mogelijk in eigen beheer uitvoeren. Wij vinden het belangrijk om zelf de regie te voeren over de locaties in onze gemeente. Wij onderzoeken daarom voor nieuwe locaties altijd tot op welke hoogte het mogelijk is om deze in eigen beheer te exploiteren. Mochten er taken zijn die wij niet in eigen beheer kunnen uitvoeren, dan werken wij uitvoerig samen met samenwerkingspartners om op deze manier zoveel mogelijk regie te houden.

Uitgangspunt 2: We informeren en betrekken inwoners.
In onze communicatie hanteren we vijf basisprincipes: we zijn betrouwbaar, we zijn transparant, we communiceren tijdig, we zijn benaderbaar en we staan in verbinding met inwoners. We informeren inwoners en de raad over de opgaven en ontwikkelingen[2]. We gaan uit van het 4-fasenmodel. Daarbij besluiten college en raad over het aanwijzen van nieuwe locaties (en eventueel het uitbreiden van locaties) en betrekken we inwoners nadrukkelijk bij hóé we een locatie vormgeven.
We hanteren daarin diverse schillen: met de 1ste schil van direct omwonenden gaan we persoonlijk in gesprek, bedrijven en bewoners in de 2de schil (de buurt) ontvangen informatie en kunnen desgewenst intekenen voor kleinschalige, gezamenlijke bijeenkomsten, de rest van onze samenleving wordt geïnformeerd via de geëigende kanalen zoals de website en de Staphorster. Het op andere wijze raadplegen van inwoners behoort ook tot de mogelijkheden; bijv. enquêtes.

Bij gerealiseerde locaties hebben we scherp oog voor de leefbaarheid en veiligheid op en rond de locaties. We hebben korte lijntjes, zijn goed bereikbaar en houden de vinger aan de pols via onze medewerkers op de locaties en via contact met zowel de vluchtelingen als de buren. In het geval

[2] Indien er concrete verkenning plaatsvindt naar een nieuwe opvanglocatie, dan lichten we eerst de gemeenteraad vertrouwelijk in en gaan we daarna meteen in gesprek met direct betrokkenen.

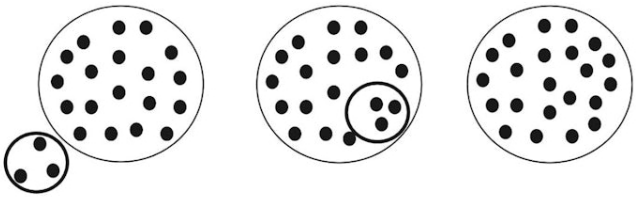
van de Tussenvoorziening voor statushouders hebben we goede ervaringen opgedaan met een klankbordgroep. Via deze klankbordgroep hebben we korte lijntjes met de omwonenden: ze brengen ideeën in, signaleren eventuele knelpunten of incidenten en dragen ook oplossingen aan. Dit model zullen we ook bij eventuele nieuwe locaties gaan hanteren. Verder houden we omwonenden & buurt op de hoogte via nieuwsbrieven.

Uitgangspunt 3: We hanteren de visie Samen Meedoen Staphorst
We vinden het belangrijk nieuwe inwoners van onze gemeente welkom te heten, hen te helpen hun weg te vinden in onze samenleving en hen te ondersteunen om hier hun thuis te maken. Dit is uitgewerkt in de visie Samen Meedoen Staphorst. Hoe sneller mensen kunnen deelnemen aan de samenleving - via werk, school en vrije tijd - hoe beter voor zowel henzelf en voor onze samenleving. Dat iedereen mee kan doen, staat in onze gemeente hoog in het vaandel voor alle inwoners, ook de nieuwste. We hebben dit in 3 stappen opgedeeld:

1. Welkom in Staphorst (van segregatie naar integratie)
2. Wegwijs in Staphorst (integratie)
3. Thuis in Staphorst (van integratie naar inclusie)

Dit model is uitgewerkt in de Tussenvoorziening en kan uitgerold worden voor nieuwe locaties.

1. *Welkom in Staphorst*

We werken op kleinere locaties met een casemanager en op grotere met een locatiemanager. De casemanager is eerste aanspreekpunt voor zowel buurt als bewoners. Hij of zij heet nieuwe bewoners welkom en legt uit hoe het op de locatie reilt en zeilt. Ook de huisregels worden hierbij besproken. De casemanager heeft een signaleringsfunctie en schaalt op en af waar nodig.

2. *Wegwijs in Staphorst*

Voor statushouders werken we met Inburgeringsconsulenten. Zij maken nieuwe inwoners verder wegwijs en ondersteunen hun inburgering en integratie. Maatwerk is essentieel - hoe beter we aansluiten bij niveau, kennis en ervaring van de mensen, des te succesvoller is de integratie. Ook het leren van de taal is essentieel; met name voor scholing en het vinden van werk.

Voor de toekomst is het belangrijk na te denken over of en zo ja hoe we dit model gaan uitrollen voor Oekraïners als de oorlog langer voortduurt en zij als gevolg daarvan langer in Staphorst blijven. Ook in het geval van asielopvang is het belangrijk na te denken hoe we een inburgeringstraject vormgeven voor kansrijke asielzoekers (de groep die waarschijnlijk wordt erkend als vluchteling en dus een verblijfsvergunning zal krijgen).

3. *Thuis in Staphorst*

Wanneer mensen vanuit opvang of tussenvoorziening doorstromen naar een eigen woning, dragen we de begeleiding over aan Vluchtelingenwerk. Die begeleidt de verdere integratie. Dit gebeurt via een warme overdracht. Zolang mensen nog geen betaald werk hebben en in de bijstand zitten, is daarnaast een inkomensconsulent van de gemeente betrokken.

Uitgangspunt 4: We willen voldoen aan onze wettelijke taken.

Het Rijk vertaalt de landelijke opgaven naar gemeentelijke taakstellingen (statushouders & asiel) en inspanningsverplichtingen (Oekraïne). Als gemeente staan we voor onze wettelijke taken. We willen onze bijdrage aan de opvang van mensen die vanwege oorlog, geweld of vervolging een veilig onderkomen zoeken, doelmatig en humaan invullen. De taakstellingen en inspanningsverplichtingen vormen het vertrekpunt voor onze perspectiefnota. Financiering vindt primair plaats vanuit de Rijksmiddelen, verder eventueel vanuit de bestaande begroting. De *Bestemmingsreserve vluchtelingen, statushouders en opvang van Oekraïners* – die is opgebouwd uit reeds ontvangen Rijksmiddelen - kan waar nodig aanvullend gebruikt worden.

Uitgangspunt 5: We werken binnen de regio IJsselland samen aan de regionale opgaven.

In onze regio werken de gemeenten samen in de regionale regietafel Vluchtelingen IJsselland. We staan schouder aan schouder met de omliggende gemeenten. Al hebben gemeenten primair hun eigen taakstellingen en inspanningsverplichtingen, in de regionale regietafel stemmen we af en steunen we elkaar om gezamenlijk de regionale opgaven te behalen. Hierbij hebben we solidariteit hoog in het vaandel staan.

3. Oekraïense Ontheemden

Landelijk
Het is inmiddels twee jaar geleden dat Rusland Oekraïne binnenviel en dat EU-lidstaten vrijwel direct besloten tijdelijke bescherming te bieden aan ontheemden die Oekraïne ontvluchtten.
Het kabinet activeerde op 1 april 2022 het staatsnoodrecht om de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne te faciliteren.

Wet en regelgeving
Vanuit het staatsnoodrecht kregen burgemeesters de taak om zorg te dragen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De regels voor opvang van Oekraïense ontheemden zijn vastgelegd in de *Regeling opvang Oekraïense ontheemden (RooO)*. De wijze van bekostiging is vastgelegd in de *Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO)*. Op 19 juni 2024 is de *Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (TwooO)* in de eerste kamer aangenomen. De verantwoordelijkheid voor de opvangtaak verschuift daarmee van de burgemeester naar het college van B&W.

De gemeenten hebben de inspanningsverplichting om per 1 februari 2024 in totaal 97.000 opvangplekken te realiseren. Medio mei 2024 zijn er circa 90.000 gemeentelijke opvangplekken gerealiseerd. Voor 2024 wordt rekening gehouden met de komst van circa 28.000 Oekraïners.
Dit betekent dat er op 1 januari 2025 120.000 gemeentelijke opvangplekken nodig zijn.

Regionale en lokale inspanningsverplichting
De landelijke opgave is vertaald naar regionale en lokale inspanningsverplichtingen:

	Inspanningsverplichting per 1 februari 2024	Inspanningsverplichting per 1 januari 2025	Stand van zaken per 1 september 2024
Regio IJsselland	3.998	4.976	3.668
Gemeente Staphorst	212	264	217

Het Regionaal Coördinatiecentrum Vluchtelingenspreiding (RCVS) IJsselland coördineert de plaatsingen van vluchtelingen in onze regio. Zij staan in contact met het landelijk coördinatiecentrum (LCVS) en de opvanglocaties in de regio.

Lokale situatie
Vlak na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne is Staphorst begonnen met het realiseren van de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) aan de Staphorster Kerkweg. Met de laatste uitbreiding, in januari, zijn daar in totaal 217 opvangplekken. Daarmee voldoen we aan onze huidige inspanningsverplichting (212 plekken). In augustus 2024 verblijven er circa 200 vluchtelingen.

De opvanglocatie is sober ingericht. Bewoners slapen in drie- of vierpersoonskamers en delen de keukens en het sanitair. Een team van locatiebeheerders is dagelijks het eerste aanspreekpunt voor de bewoners, helpt bewoners met allerlei vraagstukken en ziet toe op naleving van de huisregels. Samen met de bewoners dragen zij zorg voor een veilige en prettige sfeer op de locatie. In de nachten neemt de beveiliging deze taken waar. De inhuur van locatiebeheerders en beveiligers is geregeld via Europese aanbestedingen. De locatiecoördinator coördineert en leidt het team locatiebeheerders. Een keer per maand is er een bewonersavond.

Particuliere opvang Staphorst
Vanuit de samenleving en vanuit de kerken zijn sinds het begin van de oorlog veel hartverwarmende acties georganiseerd voor Oekraïense vluchtelingen. Sinds het begin van de oorlog hebben inwoners huisvesting beschikbaar gesteld voor Oekraïense vluchtelingen. In onze gemeente verblijven, 2 jaar na uitbraak van de oorlog, nog altijd circa 30 mensen uit Oekraïne in de particuliere opvang. Terzijde; deze vluchtelingen tellen niet mee voor de inspanningsverplichting van de gemeente.

<u>Perspectief op Opvang Oekraïners Staphorst</u>
Met het aanhouden van de oorlog, blijven er ook mensen uit Oekraïne naar Nederland vluchten. Het Rijk verhoogt daarom de inspanningsverplichting voor gemeenten. Voor Staphorst houdt dit concreet in dat er per 1 januari 2025 (in totaal) 259 gemeentelijke opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen moeten zijn.

De huidige opvanglocatie heeft in dat kader een aantal knelpunten. De nutsvoorziening zijn ontoereikend, net als het aantal parkeerplaatsen. Ook zijn verkeersveiligheid en bereikbaarheid (denk aan de hulpdiensten) belangrijke aandachtspunten. De verhoogde inspanning vraagt dus mogelijk om een tweede locatie. We zullen op korte termijn onderzoeken of daarvoor locaties voorhanden zijn in de gemeente.
Het college zal hier separaat over besluiten en de raad hierover informeren.

Voor de langere termijn is het goed om te benoemen dat de huidige GOO-locatie over drie jaar niet meer beschikbaar. De huidige afspraken gelden tot 2027. We moeten dus tijdig bekijken of daarna een locatie nodig is. Ook hiervoor zal een specifiek besluitvormingsproces komen.

Verder is het goed om aan te geven dat de gemeente Staphorst zich voorbereidt op een eventuele langdurige huisvesting van de Oekraïners. De verwachting is immers dat oorlog in Oekraïne aan zal houden. Toekomstige integratie van Oekraïners willen we vormgegeven door de visie Samen Meedoen Staphorst ook deze doelgroep uit te werken. Ook is doorstroming op de woningmarkt een wezenlijk aandachtspunt.

Actiepunten:

- Te komen tot een integrale uitwerking van de huidige ondervonden aandachtspunten, inclusief een invulling van de verhoogde inspanningsverplichting en deze voor besluitvorming voorleggen.
- Als onderdeel van deze uitwerking de mogelijkheid van een tweede locatie te onderzoeken, waarbij besluitvorming en communicatie via het 4-fasenmodel lopen.
- Gelet op de tijdelijkheid van de GOO (tot ’27) tijdig inzicht geven in de consequenties en de (on)mogelijkheden voor het vervolg.
- Duurzaam perspectief: we moeten ons voorbereiden op een langer verblijf van Oekraïners. Wezenlijke aandachtspunten zijn de integratie van deze doelgroep en de eventuele doorstroom op de woningmarkt.

4. Statushouders

Landelijk

Op grond van de Huisvestingswet zijn gemeenten verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders; asielzoekers die als erkend vluchteling een verblijfsvergunning hebben gekregen. Gemeenten ontvangen elk half jaar een taakstelling vanuit het Rijk, de provincies zien toe op de uitvoering hiervan. Als een gemeente te ver achterloopt op de taakstelling, kan de provincie de regie overnemen via een zogeheten indeplaatsstelling.

Wet en regelgeving

De *Wet Inburgering* is 1 januari 2021 in werking getreden. Het doel van de Wet inburgering 2021 is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen en werk vinden in Nederland.

De Hotel- en Accommodatie Regeling HAR geeft gemeenten gelegenheid om statushouders tijdelijk in hotels of (groeps)accommodaties te plaatsen. De statushouders krijgen daarmee alvast onderdak in de gemeente waaraan ze gekoppeld zijn en kunnen de inburgering starten. Een plaatsing via de HAR telt direct mee voor de taakstelling van de gemeente. Het COA betaalt de gemeente een vast bedrag per plaatsing en verstrekt de statushouder de eerste zes maanden leefgeld. De statushouder valt de eerste zes maanden ook nog onder de *Regeling Medische zorg Asielzoekers (RMA)*. Het uitgangspunt is dat de gemeente binnen zes maanden zorgt voor reguliere huisvesting. De verstrekkingen vanuit het COA stoppen na zes maanden. De huidige regeling loopt tot 31 december 2024. De verwachting is dat de regeling verlengd wordt.

Vanaf 2024 geldt er binnen de opgave huisvesting statushouders ook een taakstelling op het terrein van gevluchte jongeren die een verblijfsvergunning hebben, de zogeheten alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv) met status. Het is de bedoeling dat deze jongeren terecht kunnen in kleinschalige opvang van het Nidos – de organisatie hiervoor – tot ze volwassen zijn. Gemeenten hebben tot nu toe echter te weinig van deze plekken gerealiseerd. Hierdoor blijven deze jongeren noodgedwongen langer bij het COA.

Regionale Opvanglocatie Zwolle (ROL)

Sinds juli 2023 vangt het COA 300 statushouders en kansrijke asielzoekers op in een (voormalig) kantoorgebouw aan de Meeuwenlaan in Zwolle. De statushouders zijn gekoppeld aan een van de vijf deelnemende gemeenten: Dalfsen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. De ambitie is dat de statushouders vanaf de eerste dag kunnen starten met inburgering en participatie in de regio. De ROL in Zwolle is een van de pilots ten aanzien van regionale opvang in Nederland. Om te kunnen monitoren of de ambities gehaald worden en de werkwijze succesvol is, onderzoekt een extern onderzoeksbureau de resultaten. De opvanglocatie is voor de duur van 3 jaar, met de mogelijkheid tot verlenging van één jaar tot 1 februari 2027.

Lokale situatie: Tussenvoorziening

In heel Nederland is er een tekort op de woningmarkt en aan gebrek aan sociale huurwoningen. Ook statushouders zijn hier de dupe van. Staphorst kent een uitzonderlijk laag percentage sociale huurwoningen (circa 11% van het woonaanbod). Om de taakstelling toch te kunnen halen, zetten we sinds april 2023 voormalig hotel Waanders in als Tussenvoorziening. (Met inzet van de bovengenoemde HAR.) Zo hebben we onze taakstelling behaald, zonder een overmatig beroep te doen op de sociale huurwoningen in onze gemeente (ten koste van andere doelgroepen).

Opgave
Twee keer per jaar worden de taakstelling -voor het daaropvolgende half jaar- voor gemeenten vastgesteld. Dit aantal wordt onder meer bepaald aan de hand van de instroom van asielopvang. Wat betreft de huidige opgave heeft de gemeente Staphorst in totaal 71 statushouders opgevangen en moeten er nog 4 statushouders gehuisvest worden om te voldoen aan de geldende taakstelling. We verwachten dat dit jaar te halen.
Binnen de taakstelling statushouders is er zoals gezegd nu ook een taakstelling amv's, die betreft voor dit jaar 6 jongeren. We hebben daarvoor nog geen plekken beschikbaar.

Jaar	**Aantal statushouders Per jaar**	**Aantal statushouders Cumulatief**	**Aantal amv** (onderdeel van taakstelling statushouders) **Per jaar**
2023	39	39	5
2024	36	75	6
2025	*40 (indicatief)*	*115 (indicatief)*	*10 (indicatief)*
2026	*40 (indicatief)*	*155 (indicatief)*	*10 (indicatief)*
2027	*40 (indicatief)*	*195 (indicatief)*	*10 (indicatief)*

Voor de komende jaren gaan we uit van een indicatieve taakstelling van 40 statushouders per jaar, gebaseerd op het huidige Rijksbeleid. Dit aantal kan afwijken het feitelijk aantal – dat wordt immers later vastgesteld.

Perspectief bij opvang statushouders
Op dit moment voorziet de Tussenvoorziening in de tijdelijke huisvesting van de statushouders. Door de woningnood is de doorstroming naar reguliere woningen zo gering, dat de Tussenvoorziening ook voor de komende jaren nodig blijft. De huidige huurovereenkomst eindigt op 1 april 2025. De gemeente wil de mogelijkheid van verlenging van de huurovereenkomst onderzoeken, om aan de wettelijke taakstelling te kunnen blijven voldoen.
Het college zal hier separaat over besluiten en de raad hierover informeren.

Vanwege de cumulatieve toename in de taakstelling, is de accommodatie in de toekomst mogelijk niet voldoende. Daarnaast heeft het maximale aantal beschikbare kamers in de Tussenvoorziening ook een limiet. Op dit moment wordt gekeken naar verdere oplossingen en worden de gesprekken gevoerd met betrokken partijen zoals de woningcorporatie. Woningcoöperatie VechtHorst kon de afgelopen jaren circa 20 statushouders per jaar huisvesten, ongeveer 15% van de vrijkomende huurwoningen. Zonder extra inspanningen stevenen we dus af op een tekort op van circa 20 plaatsingen per jaar, oftewel 60 plaatsingen over de periode 2025-2027.

Een belangrijke opgave ligt in de beschikbaarheid van betaalde koop- en met name sociale huurwoningen. Aan dit type woningen is in Staphorst een (groot) tekort, juist als het gaat om (andere) specifieke doelgroepen zoals jongeren, ouderen, inwoners met een beperkt inkomen. De gemeente zet binnen met *Actieprogramma wonen 2024-2026* in op het realiseren van extra sociale huurwoningen Woningcoöperatie Vechthorst is onze belangrijkste partner hierbij. Actielijn 3 van het programma beschrijft de acties voor de huisvesting van aandachtsgroepen.

Amv's met status

Verder geldt zoals vermeld vanaf dit jaar een taakstelling specifiek voor gevluchte jongeren, de amv's met status. Er is een groot tekort aan deze plekken. Als gemeente inventariseren we nu de mogelijkheden van kleinschalige opvang voor deze groep.

Actiepunten:

- Mogelijkheid onderzoeken van verlenging van de huidige huurovereenkomst van de Tussenvoorziening.

- Versneld realiseren van nieuwe sociale huurwoningen (actielijn 3) en daarvan ook woningen toewijzen aan statushouders met als belangrijke criteria dat draagkracht van de buurt en een gezonde mix van doelgroepen leidend zijn;
- Bij toewijzingen van sociale huurwoningen in het bestaand bezit een evenwichtige mix van verschillende doelgroepen in buurten meer leidend laten zijn;
- VechtHorst (waar nodig) faciliteren bij alternatieve huisvestingsoplossingen zoals de aankoop van particuliere woningen (die al geruime tijd te koop staan en geschikt zijn voor de huisvesting van grote gezinnen) of het aanpassen van bestaande woningen voor grote gezinnen. De samenwerkingsafspraken vastleggen in prestatieafspraken.

- Als onderdeel van de taakstelling onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor (kleinschalige) opvang van alleenstaande gevluchte kinderen en jongeren, de zogeheten amv's met status.

5. Asielzoekers

Landelijk

De asielketen is de afgelopen jaren vastgelopen in Nederland. Hier liggen verschillende oorzaken aan ten grondslag; een tekort aan (structurele) opvangplekken bij het COA, lange procedures door achterstanden bij de IND en een beperkte doorstroom van statushouders vanuit de asielopvang naar huisvesting in gemeenten. Hierdoor hebben het COA en gemeenten de afgelopen jaren veelvuldig noodopvanglocaties moeten organiseren. Bijna de helft van de huidige opvangplaatsen is een tijdelijke noodopvanglocatie.
Aan dergelijke locaties kleven veel nadelen. Zo moeten asielzoekers vaak verhuizen, voelt de omgeving zich vaak overvallen en zijn tijdelijke opvanglocaties een stuk duurder dan reguliere opvanglocaties. Ook zijn de omstandigheden in deze opvang niet goed, wat allerlei problemen veroorzaakt – zo rapporteerden bijvoorbeeld de inspecties Justitie & Veiligheid en Gezondheidszorg & Jeugd al herhaaldelijk. Met name de veiligheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren is hierdoor in gevaar.

Wet en regelgeving

Om uit de opvangcrisis te komen is op 1 februari 2024 de *Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen* (beter bekend als de Spreidingswet) in werking getreden. Doel van de wet is om te komen tot voldoende (duurzame) opvangplekken en een evenwichtigere verdeling van asielopvang over de provincies en gemeenten. Volgens de Spreidingswet maakt het Rijk één keer per twee jaar bekend hoeveel opvangplaatsen nodig zijn voor de daaropvolgende twee jaar. Deze opvangplekken worden verdeeld over de gemeenten op basis van het inwonersaantal en de sociaaleconomische score van een gemeente.
Met de komst van de Spreidingswet hebben gemeenten dus een nieuwe wettelijke taak gekregen. Het college dient zorg te dragen voor het beschikbaar stellen van een locatie en het verlenen van de noodzakelijke gemeentelijke vergunningen. De raad dient - indien dit noodzakelijk is - zorg te dragen voor aanpassing van het bestemmingsplan.
Om gemeenten te stimuleren opvanglocaties aan te bieden zijn er verschillende uitkeringen. De regels betreffende de opvang van asielzoekers, zijn vastgelegd in de *Regeling verstrekkingen asielzoekers (RvA)*. Deze regeling biedt meer mogelijkheden voor kleinschalige opvanglocaties en biedt gemeenten de mogelijkheid om ook zelf opvanglocaties te exploiteren.

Hoofdlijnenakkoord

Op 16 mei 2024 presenteerde het nieuwe kabinet het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028. Hierin is het voornemen uitgesproken om de Spreidingswet in te trekken. Op dit moment is de wet (nog) van kracht en willen wij als gemeente voldoen aan onze wettelijke taken. Het college wil zijn verantwoordelijkheid nemen, ook ten opzichte van de gemeenten in de regio. Daarom gaan wij momenteel door met het onderzoeken hoe wij invulling kunnen geven aan deze wet op een manier die bij Staphorst past.

Regionale samenwerking – Provinciale Opgave

Door de (indicatieve) taakstellingen van gemeenten in de provincie bij elkaar op te tellen, ontstaat de provinciale opgave. De gemeenten bespreken aan de regionale en provinciale regietafels (RRT's en PRT's) hoe zij gezamenlijk invulling geven aan de provinciale opgave. De commissaris van de Koning (CdK) coördineert deze gesprekken. Voor 1 november 2024 levert de CdK een verslag in bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. De staatsecretaris stelt uiterlijk 31 december 2024 een verdeelbesluit vast. Gemeenten moeten de opvangplekken uiterlijk op 1 juli 2025 gerealiseerd hebben. Als het gemeenten niet lukt om de provinciale opgave te verwezenlijken, dan kan de staatsecretaris zelf gemeenten aanwijzen en daarmee verplichten, om asielzoekers

op te vangen. Op 1 januari 2026 start een nieuwe cyclus met het vaststellen van een nieuwe capaciteitsraming.

Opgave Spreidingswet
In onze gemeente hebben we tot nu toe nog geen asielzoekers opgevangen. Conform de Spreidingswet is de gemeente Staphorst verantwoordelijk voor het opvangen van 112 asielzoekers vanaf 1 januari 2025. Een concreet perspectief op taakstellingen in de komende jaren is onbekend.

Lokale aanpak
Voor de aanpak hanteert de gemeente het ontwikkelde 4-fasenmodel (zie hoofdstuk 2); van inventarisatie naar verkenning, naar besluitvorming en indien van toepassing uitwerking.

Inzet tot op heden
Naar aanleiding van de invoering van de Spreidingswet is de gemeente gestart met een inventarisatie van de locatie van voormalig restaurant Piri Piri aan de Schansweg in Rouveen. Gesprekken met de eigenaar en met het COA leverden voldoende aanknopingspunten op om de vervolgstap te zetten: de verkenningsfase. De gemeenteraad is vertrouwelijk ingelicht om direct omwonenden en directe 'buurbedrijven' vervolgens als eersten openheid te kunnen geven en met hen in gesprek te kunnen gaan. De verdere omgeving is nog diezelfde avond op de hoogte gebracht via brieven, waarna ook verdere samenleving en pers via de website en persberichten zijn geïnformeerd.

Er zijn intensieve besprekingen met COA en het ministerie geweest, tot op het hoogste niveau. Deze locatie leek goede mogelijkheden te bieden, maar bleek voor het COA financieel niet haalbaar. We zitten dus wederom in de inventarisatiefase. Dit betekent helaas dat er veel energie en ook tijd verloren is gegaan.

Los van de opgave in de reguliere asielopvang is ook een paar keer de mogelijkheid van (crisis)noodopvang aan de orde gekomen, dit is om diverse redenen niet gehonoreerd of gerealiseerd.

Perspectief bij opvang asielzoekers
Als gemeente vinden wij het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te nemen door opnieuw te kijken naar mogelijke opvanglocaties, zie onze uitgangspunten.

Actiepunten:
- De huidige aanpak voort zetten, conform de beschreven uitgangspunten en het beschreven 4-fasenmodel.
- Daarbij specifiek aandacht te hebben voor: het realiseren van opvang op een manier die past bij Staphorst | het nadrukkelijk bekijken van de mogelijkheden om opvang zoveel mogelijk onder eigen regie te exploiteren | het zo snel mogelijk informeren en betrekken van omwonenden, omgeving en samenleving.

6. Het sociale domein

In het sociale domein zien we nog een aantal belangrijke elementen die aandacht behoeven voor een goede opvang en integratie van vluchtelingen.

Inburgering en participatie

De Wet Inburgering 2021, die op 1 januari 2022 in werking is getreden, geeft gemeenten een centrale rol in de begeleiding van nieuwkomers die inburgeringsplichtig zijn. Elke inburgeraar krijgt een Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) met een passende leerroute. Naast taallessen volgen inburgeraars cursussen over de Nederlandse samenleving en moeten zij via participatieplekken deelnemen aan de maatschappij.
De wet stelt hoge doelen - integratie binnen drie jaar – maar het behalen daarvan wordt bemoeilijkt door tekorten aan gekwalificeerde taaldocenten en aan participatieplekken. De gemeente Staphorst onderzoekt hoe de gemeente een bijdrage kan leveren aan oplossingen, bijvoorbeeld samen met ketenpartners.

Onderwijs voor anderstalige kinderen en jongeren

In Staphorst is voorschoolse educatie beschikbaar voor peuters, waarbij we kinderen met een taalachterstand extra ondersteunen. In het basisonderwijs streven we naar een balans van 15% anderstalige en 85% Nederlandstalige kinderen om een taalrijke omgeving te waarborgen. Nieuwkomerskinderen van 6 jaar en ouder beginnen in een gespecialiseerde nieuwkomersvoorziening (NKO) in Meppel, georganiseerd in samenwerking met omliggende gemeenten. Voor jongeren van 12-18 jaar wordt de NKO uitgebreid als alternatief voor de overbelaste Internationale Schakelklas (ISK) in Zwolle. Een schakelcoördinator begeleidt de doorstroom naar regulier onderwijs en ondersteunt de scholen.

Zorg

Nieuwkomers zijn meestal onbekend met de Nederlandse gezondheidszorg. De gezondheidszorg in het land van herkomst is vaak anders georganiseerd, daarnaast spelen de taalbarrière en culturele verschillen een rol. Een consult vraagt daarom vaak meer tijd van bijvoorbeeld huisarts, tandarts of verloskundige dan een regulier consult. Samen met zorgpartners (zoals GGD, huisarts, tandarts en verloskundige) informeren we nieuwkomers hoe de zorg in ons land is geregeld. Zo maakt de GGD-workshop ‘hoe werkt de gezondheidszorg in Nederland’ bijvoorbeeld onderdeel uit van het participatieverklaringstraject (PVT).

Werk en inkomen

De gemeente Staphorst zet in op werk als middel voor participatie, integratie en positieve gezondheid. Oekraïense vluchtelingen mogen zonder vergunning werken en ontvangen leefgeld als ze geen inkomen hebben. Vanaf de tweede helft van 2024 dragen huishoudens met voldoende inkomen bij aan opvangkosten.
Statushouders in de Tussenvoorziening belanden na de eerste zes maanden (waarin zij leefgeld ontvangen van het COA) in de bijstand indien ze geen baan hebben. Een aanzienlijk deel van de statushouders heeft moeite om goed mee te komen in de samenleving en om betaald werk te vinden. De gemeente bekijkt daarom de mogelijkheden om jobcoaches in te zetten en sleutelpersonen uit de gemeente
Asielzoekers mogen ook werken onder de voorwaarden dat ze hier al zes maanden zijn en een tewerkstellingsvergunning hebben. De beperking op het aantal werkweken is sinds november 2023 opgeheven, wat het voor werkgevers aantrekkelijker maakt om asielzoekers aan te nemen. Asielzoekers met een inkomen dragen bij aan opvangkosten.

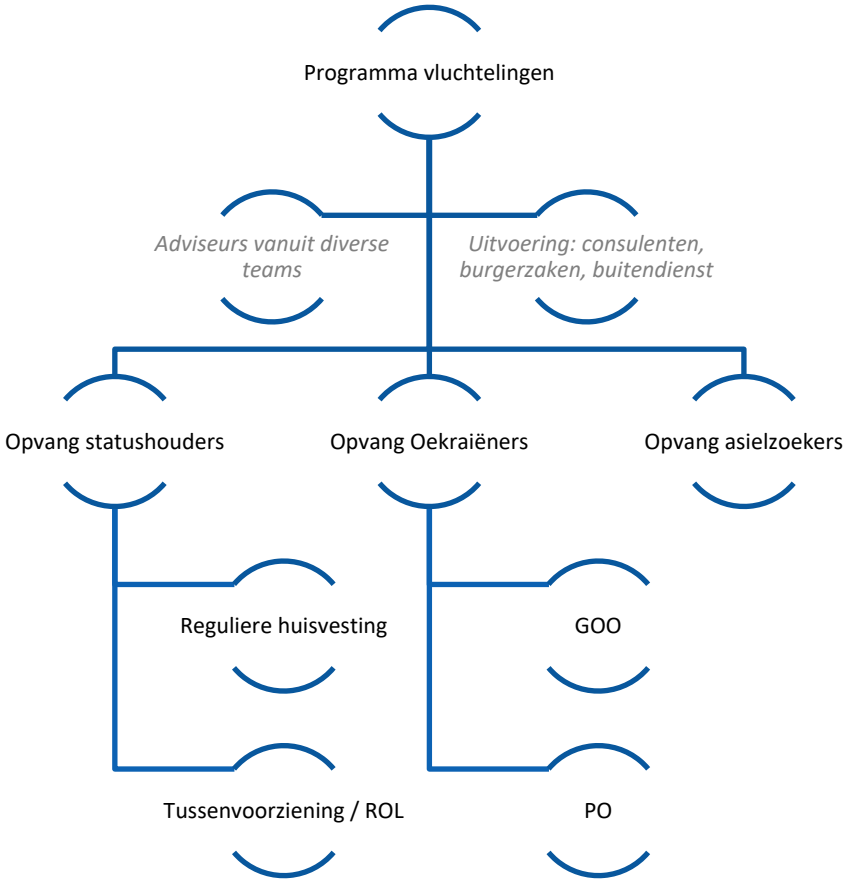
Actiepunten:

- Via Samen Meedoen Staphorst nieuwkomers begeleiden om onderdeel te worden van de lokale samenleving.
- In samenwerking met andere gemeenten proberen de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs voor anderstalige kinderen te verbeteren door schakelcoördinatoren in te zetten.
- Samen met zorgpartners informatie en trainingen te geven over hoe de zorg hier is geregeld. Hierbij te kijken of dit ook kan in eerdere trajecten, zoals in de ROL.
- Te kijken we of en zo ja hoe we jobcoaches en sleutelpersonen kunnen inzetten om de integratie van statushouders te verbeteren.

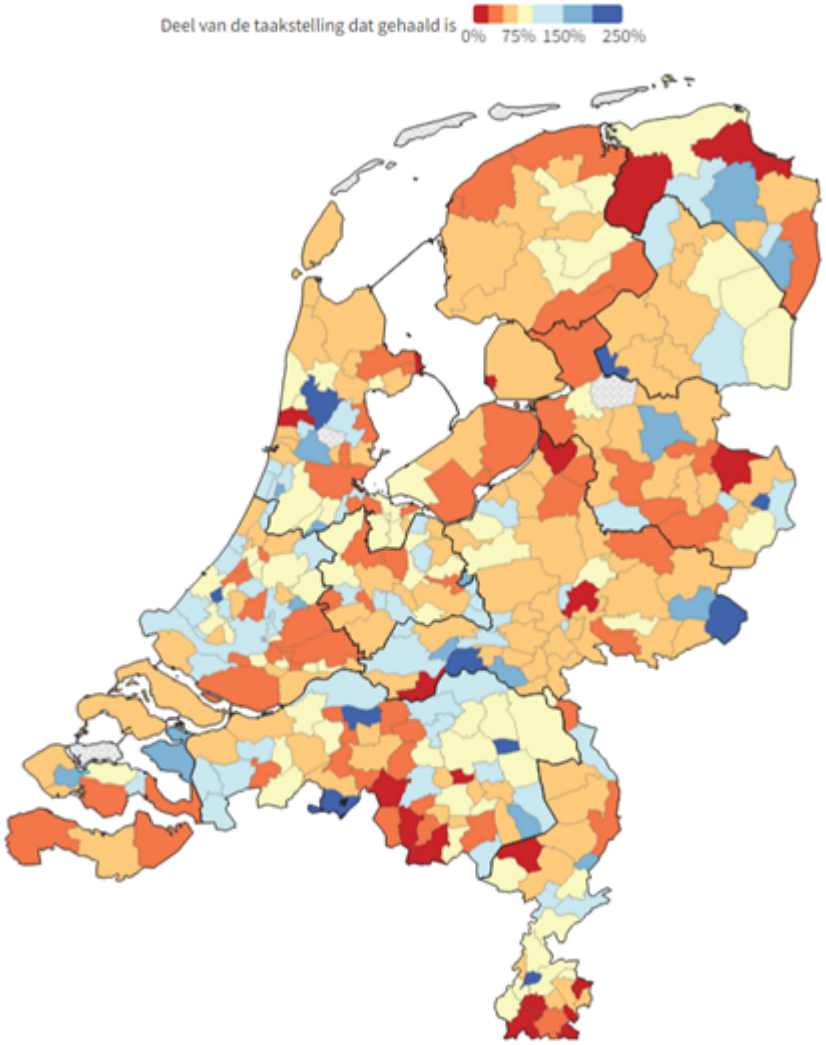
Bijlage 1. Programmateam Vluchtelingen

Het programma is geplaatst binnen de afdeling Samenleving, de programmaleider stuurt het programmateam aan, de medewerkers houden zich volledig bezig met de opvang en integratie van vluchtelingen. Daarnaast is er een kernteam met adviseurs vanuit alle afdelingen die hun bijdragen en deskundigheid leveren. De opvang van vluchtelingen is namelijk een integrale opgave en kent vele facetten. Ook in de uitvoering zijn collega's van andere afdelingen onmisbaar. Denk bijvoorbeeld aan de consulenten van team samenleving en de mensen van burgerzaken en de buitendienst. De lijnen binnen het gemeentelijk apparaat, en ook die met het bestuur, zijn kort. Dat maakt dat er slagvaardig gewerkt kan worden.

Daarnaast werken we samen met verschillende, gewaardeerde externe partijen in de gemeente zoals Vluchtelingen Werk, de Sociale Adviesraad, de bibliotheek, het welzijnswerk, kerken, sportverenigingen, de politie, de wijk- en dorpsraden en vele vrijwilligers (o.a. ook uit de kerken).

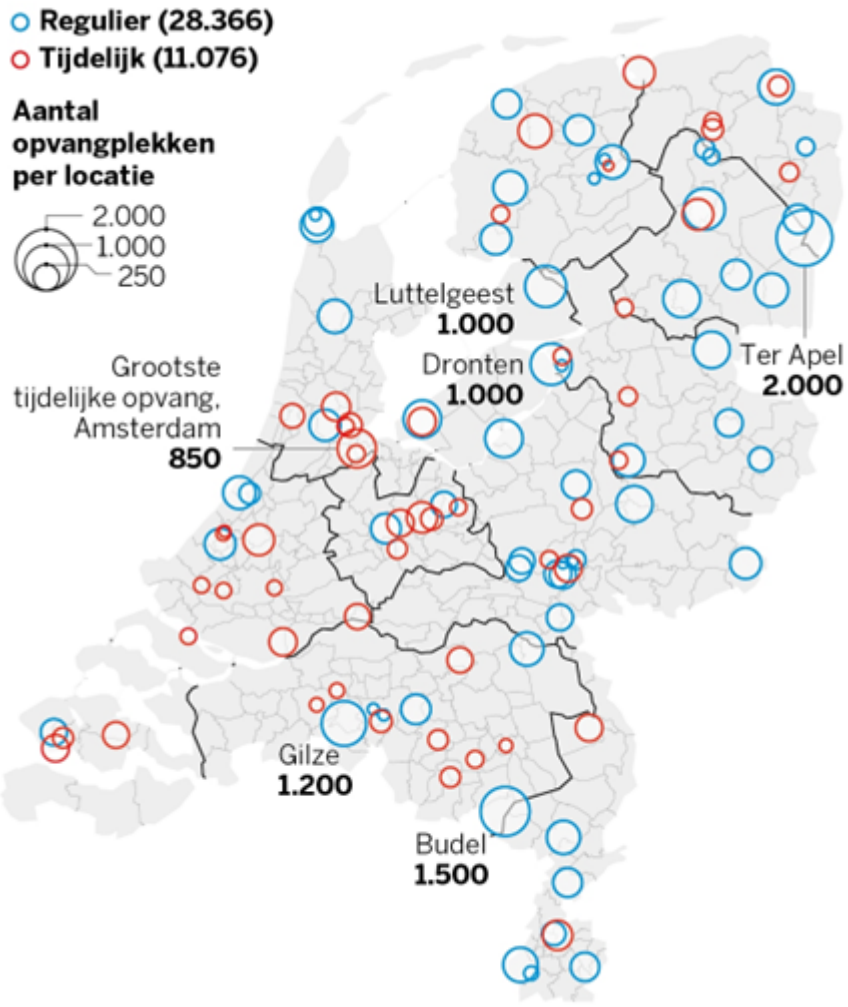
Bijlage 2. Taakstelling statushouders 2024

Bron: COA
De Friese Waddeneilanden brengen 'hun' statushouders onder in Leeuwarden. Noord-Beveland, Staphorst en Wormerland hadden hun taakstelling bij de start van het tweede halfjaar al gehaald.

Toelichting
Op dit moment verblijven er nog 16.000 statushouders in reguliere AZC's.

Bijlage 3. Aanleiding Spreidingswet 2022

Toelichting:

- Deze afbeelding geeft inzicht in de opvanglocaties en het aantal beschikbare bedden van het COA in het jaar 2022. Vanuit deze situatie is de Spreidingswet ontstaan.
- In 2024 verblijven er 29.000 asielzoekers in (crisis)noodopvang, 34.000 asielzoekers en statushouders in reguliere opvang en tot slot verblijven er nog 7.500 asielzoekers en statushouders bij maatschappelijke opvanglocaties (buiten het COA, waaronder Thuisgevers).